

Rutgers

Expertisecentrum
seksualiteit

School &
Veiligheid
STICHTING

Een open gesprek over
taboe gevoelige
onderwerpen

Wie zijn wij?

Daan van Engelen (hij/hem) - Rutgers

Bente van Gameren (zij/haar) – Stichting School & Veiligheid

Waarom vind je gezonde relaties & seksualiteit belangrijk?

Hoe komt dit terug bij jullie in de opleiding?

Wat heb je nodig?

Programma

- Introductie
- Gedragen Gedrag
- Seksuele integriteit
- Diversiteit
- Afsluiting

Waarom?

Seksuele voorlichting

Seksuele vorming

Waarom?

- Kerndoelen
- Situaties die raken aan seksualiteit

Onderzoek

- Lerarenopleiding Biologie, Gezondheidszorg en Welzijn, Generiek en pabo
- Ervaring van aankomende en beginnende docenten:
  - **In hoeverre zijn docenten voorbereid op het geven van seksuele en relationele vorming (SRV)?**
  - **Welke ervaring hebben docenten met het geven van SRV?**
  - **Wat is er nodig?**

Resultaten

- Een op de drie aankomende docenten geeft aan dat er niet voldoende aandacht is op de opleiding
- Beginnende docenten zijn vaker niet tevreden over de inhoud, het aantal van de lessen

Tabel 5. Onderwijs over seksuele en relationele vorming (N=102)

	Aankomende docenten (n=68)			Beginnende docenten (n=34)		
	N(%)			N(%)		
	(Helemaal) mee eens	Niet eens/niet oneens	(Helemaal) niet mee eens	(Helemaal) mee eens	Niet eens/niet oneens	(Helemaal) niet mee eens
Inhoud van de lessen was goed	45 (66,2%)	20 (29,4%)	3 (4,4%)	13 (38,2%)	14 (41,2%)	7 (20,6%)
Te weinig lessen	26 (38,2%)	14 (20,6%)	28 (41,2%)	16 (47,1%)	11 (32,4%)	7 (20,6%)
Onderwerpen waren actueel	46 (67,6%)	20 (29,4%)	2 (2,9%)	9 (26,5%)	15 (44,1%)	10 (29,4%)
Open sfeer tijdens de lessen	61 (89,7%)	6 (8,8%)	1 (1,5%)	25 (73,5%)	6 (17,6%)	3 (8,8%)
Verschillende werkvormen	51 (75,0%)	13 (19,1%)	4 (5,9%)	21 (61,8%)	8 (23,5%)	5 (14,7%)

Resultaten

- Over onderwerpen als seksuele anatomie, soa's, veilig vrijen en voortplanting en anticonceptie is voldoende tot veel aandacht
- Over onderwerpen als seksueel plezier, wensen & grenzen, doorverwijzen/hulp en online daten en sexting geen tot weinig onderwijs

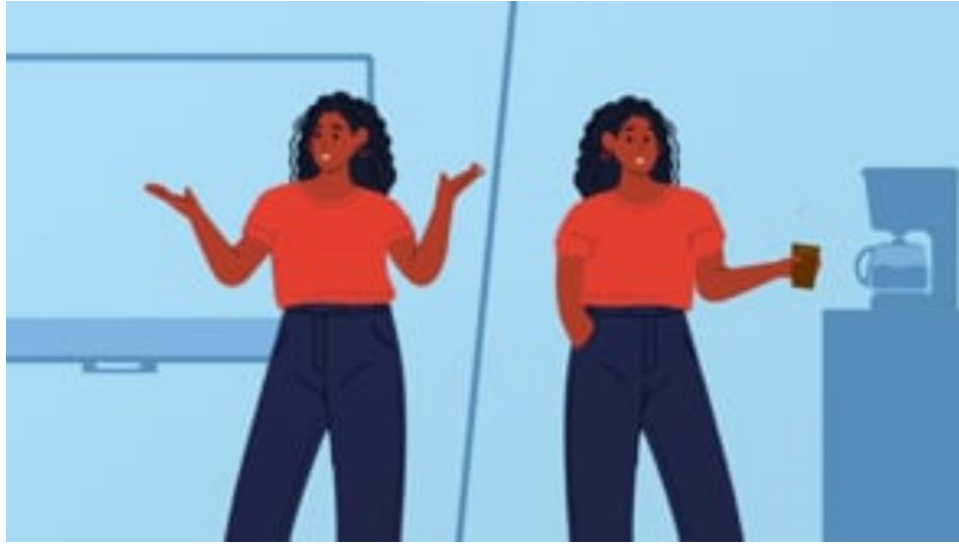

Figuur 2. Mate van aandacht voor verschillende onderwerpen op de lerarenopleiding volgens aankomende docenten (N=68)

Resultaten

- De helft van de docenten weten geschikte lesmaterialen te vinden, geschikte werkvormen te gebruiken en aan te sluiten op de seksuele ontwikkeling van hun leerlingen
- Kwart van docenten geeft aan onvoldoende kennis te hebben van culturele, religieuze en genderdiversiteit
- Vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch vlak mogelijkheid tot verbetering

Toolkit Gezonde Relaties & Seksualiteit

Toolkit Gezonde Relaties en Seksualiteit

- **8 modules, met daarin elk**
  - E-learning die studenten voorafgaand aan de les kunnen maken
  - Docentenhandleiding met concrete lestips en werkvormen te gebruiken in de klas
- **Algemene docentenhandleiding**
  - Handleiding gebruik
  - Tips over de inzet
  - Hoe behandel je R&S

Lesgeven over relaties en seksualiteit

Hierin leer je hoe je lessen kunt voorbereiden, welke onderwerp passend is bij de leeftijd en welke lesmaterialen je kunt gebruiken.

[Lees meer >](#)

Seksuele ontwikkeling

Hierin leer je meer over de verschillende ontwikkelingsfasen van je leerlingen en wat de seksuele ontwikkeling kan beïnvloeden.

[Lees meer >](#)

Contact met ouders

In deze module komen ouders aan het woord en staan we stil bij aarzelingen die kunt hebben in contact met ouders.

[Lees meer >](#)

Schoolbreed werken aan relaties en seksualiteit

Hierin leer je hoe je structureel aandacht op school kan besteden aan relationele en seksuele vorming.

[Lees meer >](#)

Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Hierin leer je mogelijke signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag te herkennen en bespreekbaar te maken.

[Lees meer >](#)

Vakinhoudelijke kennis over relaties en seksualiteit

Doe de quiz en kijk hoe je kennis er over een bepaald onderwerp bij staat en kies een onderwerp waar je meer over wilt weten.

Seksuele integriteit en veilige sfeer

Hierin leer je wat seksuele integriteit betekent en waarom het belangrijk is voor zowel voor jou als docent, als voor jouw leerlingen.

[Lees meer >](#)

Omggaan met verschillen

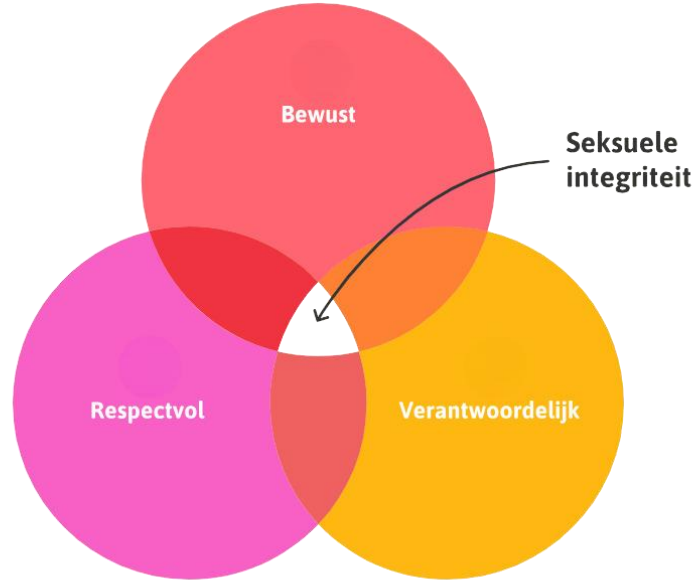
Hierin leer je over verschillende sociale normen en wat je kan doen wanneer deze botsen. En hoe ga je om met je eigen normen?

[Lees meer >](#)

Gedragen Gedrag

- **Helemaal links = acceptabel**
- **Helemaal rechts = onacceptabel**

Seksuele integriteit

Pedagogische wegwijzers

- **A**ccepteer en bevestig seksueel integer gedrag
- **B**egrens én blijf in verbinding
- **C**reëer balans tussen openheid en grenzen
- **D**oorgrond je eigen normen en waarden
- **E**xploreer en erken jouw pedagogisch handelen
- **F**inetune je pedagogisch handelen
- **G**ebruik gepaste humor als positieve strategie
- **H**eb oog voor ouders: samenwerken aan seksuele integriteit

Het bleek een seksstandje – casus

Het bleek een seksstandje – casus

Hoe gaat deze leerkracht om met de kwetsbaarheid van het niet weten waar het over gaat?

Welke effecten van het pedagogisch handelen van deze leerkracht zijn te zien bij de leerlingen?

Welke wegwijzers zie je terug in zijn reactie?

Hoe kun jij jouw studenten, de toekomstige leerkrachten, daarop voorbereiden?

- **Begin**, faciliteer het gesprek
- **Reflecteer:**
  - Wat draagt bij aan een veilig klimaat voor alle leerlingen om te leren en te ontwikkelen?
  - Wat is het effect van mijn handelen op de leerling/klas?
- **Neem mee:**
  - Pedagogisch vakmanschap gaat over leren en groeien
  - Jij bent een voorbeeld van seksuele integriteit
  - Het kant-en-klare antwoord is er niet

Allereerst: diversiteit in normen

- **Sociale normen** zijn verschillend voor iedereen
- Kunnen een **steun** zijn, maar maken het soms ook **complex**

- Seks onder je 25e – 2024
- De mate waarin iemand geloof belangrijk vindt, hangt duidelijk samen met ervaring met liefde en seks

	Onbelangrijk of niet gelovig	Beetje belangrijk	Heel belangrijk
Jongens	n=2779	n=263	n=272
Verliefd	85 [▲]	83	71 [▼]
Relatie gehad	67 [▲]	55 [▼]	47 [▼]
Masturberen	96 [▲]	92	63 [▼]
Orgasme	95 [▲]	88	57 [▼]
Tongzoenen	76 [▲]	62 [▼]	43 [▼]
Vingeren of aftrekken	67 [▲]	53 [▼]	28 [▼]
Orale seks	63 [▲]	50 [▼]	25 [▼]
Vaginale seks	59 [▲]	45 [▼]	26 [▼]
Anale seks	19 [▲]	12 [▼]	6 [▼]
Meiden	n=3637	n=360	n=431
Verliefd	82 [▲]	82	64 [▼]
Relatie gehad	73 [▲]	72	48 [▼]
Masturberen	84 [▲]	69 [▼]	36 [▼]
Orgasme	82 [▲]	69	34 [▼]
Tongzoenen	85 [▲]	82	42 [▼]
Vingeren of aftrekken	74 [▲]	65	26 [▼]
Orale seks	70 [▲]	64	23 [▼]
Vaginale seks	69 [▲]	63	24 [▼]
Anale seks	21 [▲]	18	4 [▼]

▼/▲= lager/hoger dan in de totale groep jongens of meiden, minstens klein verschil.

Allereerst: diversiteit in normen

- School is een **mini-samenleving** met een **diversiteit aan sociale normen en denkbeelden**
- Welke pedagogische wegwijzers?
  - **Begrens en blijf in verbinding**
  - **Aandacht voor verschillende perspectieven**
- Openheid & respect

Oefening

1. Wat zijn de belangrijkste onderdelen voor studenten om mee te geven?
2. Waar moeten ze op voorbereid zijn in de lespraktijk?
3. Wat als iemand niet mee wilt doen, hoe gaan studenten daarmee om?
4. Hoe laat je zelf zien dat je oog hebt voor diversiteit?

Concrete tips om het gesprek aan te blijven gaan

1. Realiseer je dat relaties en seksualiteit voor sommigen (studenten, leerkrachten, collega's, ouders) beladen onderwerpen kunnen zijn
2. Neem zorgen, vragen, standpunten serieus
3. Probeer mensen die hoog in emotie zitten niet te overtuigen
4. Als de emoties zijn gezakt, leg uit waarom het van belang is om te praten over relaties en seksualiteit
5. Weet waar jouw rol als opleider ophoudt

Afsluiting

- Wat neem je mee uit deze workshop?
- Wat is het eerste wat je gaat doen op de opleiding?

Links & tips

- Webinar toolkit:
<https://vimeo.com/880810727?share=copy>
- Toolkit lerarenopleiding:
<https://seksuelevorming.nl/lesmodules/?type=lerarenopleiding>
- Toolkit pabo:
<https://seksuelevorming.nl/lesmodules/?type=pabo>

Prangende vragen?

info@seksuelevorming.nl